

Het Verdrag van Istanbul

Door Lyda Versteegen

'Het Verdrag van Istanbul' is de naam waaronder het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld bekend staat.

Het Verdrag is voor Nederland in werking getreden op 1 maart 2016.

Het Verdrag heeft directe werking, dat wil zeggen dat men er een beroep op kan doen, voor de rechter, maar ook voor de overheid.

Het is heel uitdrukkelijk een mensenrechtenverdrag, waarin gebruik wordt gemaakt van bestaande teksten uit andere verdragen, zoals het VN Vrouwenverdrag (CEDAW), het Verdrag van de Rechten van het Kind, de Conventie betreffende Economische, Sociale, en Culturele Rechten, andere regionale Verdragen, zoals het Maputo-protocol en natuurlijk de UN Verklaring van de Rechten van de Mens. Uitspraken van de Comités van CEDAW en CESCR worden, eenmaal opgenomen als artikel in het Verdrag van Istanbul, juridisch afdwingbaar.

Het Verdrag heeft ook heel uitdrukkelijk een genderinvalshoek. Het erkent dat geweld tegen vrouwen een blijk is van historisch ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen die hebben geleid tot de overheersing en discriminatie van vrouwen door mannen,

Dit blijkt uiteraard ook uit de begripsomschrijvingen:

'geweld tegen vrouwen' wordt beschouwd als een schending van de mensenrechten en een vorm van discriminatie van vrouwen en hier wordt onder verstaan alle vormen van gendergerelateerd geweld die leiden of waarschijnlijk zullen leiden tot fysiek, seksueel of psychologisch letsel of leed of economische schade voor vrouwen, met inbegrip van bedreiging met dit soort geweld, dwang of willekeurige vrijheidsberoving, ongeacht of dit in het openbaar of in de privésfeer geschiedt.'

Onder 'gendergerelateerd geweld tegen vrouwen' wordt verstaan geweld tegen een vrouw omdat ze een vrouw is of geweld dat vrouwen buitenproportioneel treft.

De partijen verplichten zich een genderperspectief te hanteren bij de uitvoering en toetsing van de gevolgen van de bepalingen van dit verdrag en effectief beleid ten behoeve van de gelijkheid van vrouwen en mannen te implementeren evenals de bevordering van de eigen kracht van vrouwen (empowerment).

Voor ngo's en het maatschappelijk middenveld (dus ook voor Vrouwenbelangen) is het van belang dat er genoeg geld en mensen moeten zijn om het verdrag uit te voeren, ook door ngo's en maatschappelijk middenveld.

De partijen moeten ook zorgen voor samenwerking tussen alle relevante staatsorganen met inbegrip van de rechterlijke macht, het openbaar ministerie, rechtshandhavende instanties, lokale en regionale autoriteiten alsmede ngo's en andere relevante organisaties ter bescherming van slachtoffers en getuigen van het geweld.

De mensenrechten en veiligheid van het slachtoffer moeten daarbij central staan.

Op de bijeenkomst die de Vereniging voor Vrouw en Recht op 23 Juni jl. hield over het Verdrag lichtte de vertegenwoordigster van het OM toe hoe ongelooflijk gecompliceerd het is in overleg met alle relevante partijen een aangescherpte visie op kwetsbare personen op te stellen. Veiligheid en Veerkracht is het motto in zaken van Jeugd, Gezin en Zeden.

Ter preventie van geweld is het belangrijk dat partijen maatregelen nemen om veranderingen aan te brengen in ideeën en vooroordelen over de veronderstelde minderwaardigheid van vrouwen en jongens en mannen betrekken in die campagnes. Samenwerking met organisaties is daarbij belangrijk. Bewustwordingscampagnes, onderwijs, training van professionals, training van daders in niet gewelddadig gedrag zijn allemaal verdragsverplichtingen. Hierbij is er een belangrijke taak voor gemeenten.

Om de omvang van het probleem in kaart te brengen is het verzamelen van data nodig.

Er zijn bepalingen over opvang, die voldoende en makkelijk bereikbaar moet zijn, over gratis telefonische hulplijnen, over informatie aan slachtoffers in een taal die ze begrijpen. Ook hier ligt een taak voor gemeenten.

Speciale bepalingen zijn er voor FGM, zogenaamde 'eer' gerelateerde misdrijven, gedwongen huwelijk, gedwongen abortus en sterilisatie, en stalking. De verblijfsvergunning voor vrouwen met een afhankelijke verblijfsvergunning wordt in het nationale recht van de partijen geregeld.

Voor dienstverlening en vervolging is het niet nodig aangifte te doen.

Er is voorzien in een mechanisme dat de naleving van het Verdrag toetst. Het is een groep experts genaamd GREVIO, die vragenlijsten stuurt aan de partijen en op basis van de antwoorden onderzoek doet. Hierbij is inbreng van NGO's en maatschappelijk middenveld mogelijk.

Het bijzondere van dit Verdrag is dat alle landen, lid van de Raad van Europa of niet, kunnen toetreden.

Het Verdrag is te vinden op www.coe.int/conventionviolence, en op wetten.overheid.nl